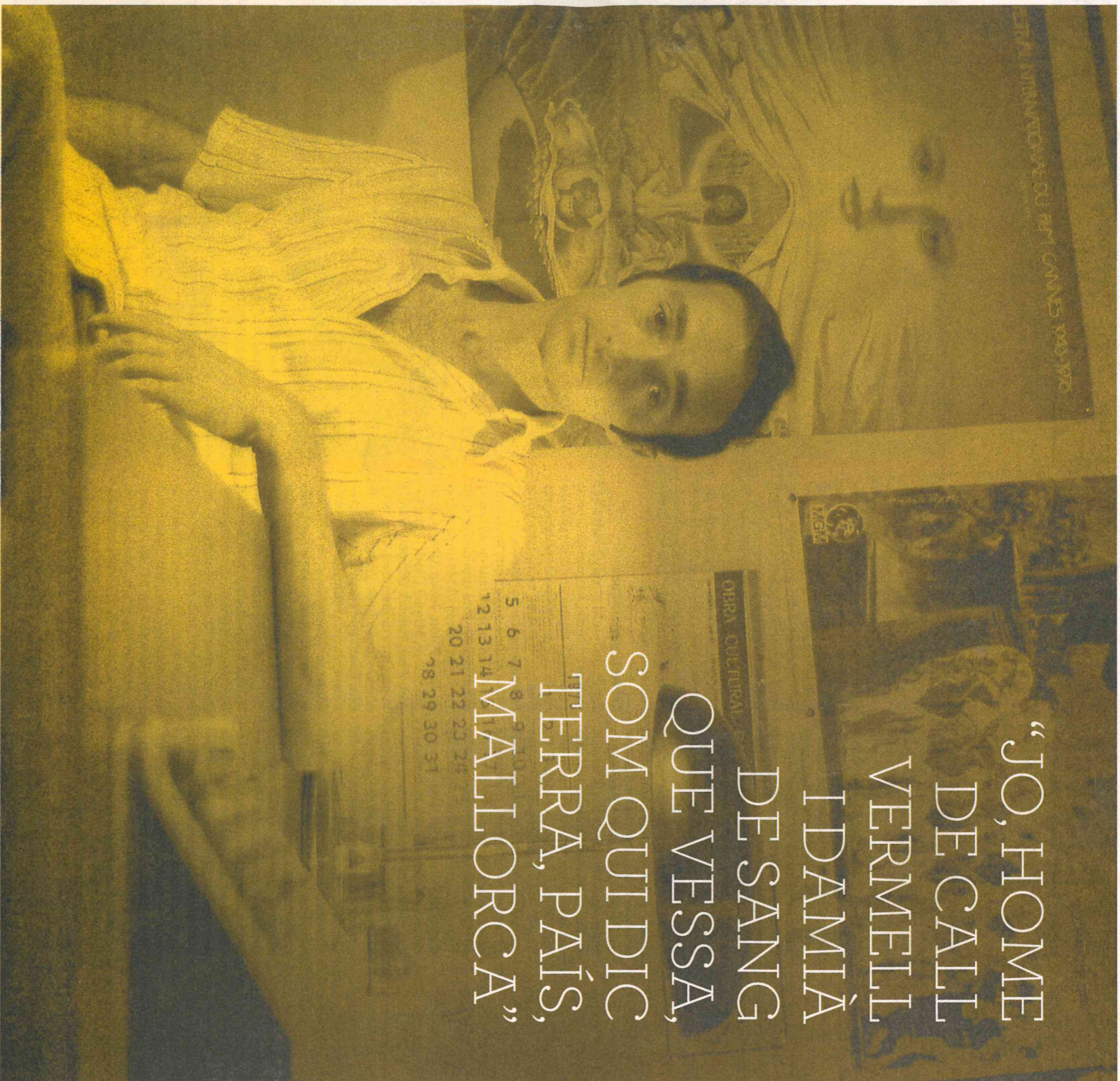

Any
**Damià
Huguet**

arabalears
Especial

“JO, HOME
DE CALL
VERMELL
I DAMIÀ
DE SANG
QUE VESSA,
SOM QUI DIC
TERRA, PAÍS,
MALLORCA”

5 6 7 8 9
12 13 14
20 21 22 23 24
98 29 30 31

Fons Damià Huguet - Arxiu Mallorca Literària

Any
**Miquel Àngel
Riera**

legenda Jaume

VNA

arabalears

Especial

“TESTIM, PERÒ M’EN FOT”

Arxiu Miquel Àngel Riera

Any Miquel Àngel Riera

Vida i obra

PERE ROSSELLÓ BOVER

Catedràtic de Filologia Catalana a la
Universitat de les Illes Balears

L'obra de Miquel Àngel Riera (Manacor, 1930-1996) és una de les més sòlides de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX. Format durant els anys més durs de la postguerra, Riera va poder accedir al món de la cultura gràcies a l'esforç individual. Fou un autòdidacte, que es va formar literàriament mitjançant la lectura.

Pots ser per aquests orígens difícils, va dedicar una part de la seva activitat a la promoció de la literatura catalana, primer amb l'organització d'actes a la ciutat de Manacor i, més tard, fomentant la publicació dels joves escriptors, sobretot amb les col·leccions 'El Turó' i 'T'à de sa Real'.

Tot i que en els inicis Miquel Àngel Riera va escriure un poemari en català titulat *Bolles de fang*, els seus primers poemes de qualitat foren compostos en castellà, molt influït per la lectura d'alguns dels poetes de la Generació del 27, com Federico García Lorca, Vicente Aleixandre i Pedro Salinas. L'exuberància de les imatges i del llenguatge d'aquests autors impregnà els seus primers aplecs, com el titulat *Inventario previo*, i uns quants d'aquests poemes veieren la llum en revistes i antologies.

Amb *Poemes a Nai* (publicat el 1965, però escrit entre 1957-60) Riera es dona a conèixer entre els poemes de Mallorca. Publicat per l'Editorial Daedalus, aquest poemari amorós va desconcertar alguns lectors, però va meravellar els més avessats a la poesia contemporània. Tanmateix, el llibre va quedar aïllat durant uns anys perquè Riera no gaudia aleshores de les condicions personals per dedicar-se a la creació literària.

La poesia com a biografia

Al final de la dècada dels 60, Riera va tornar a la poesia amb *Biografia* (escrit entre 1969 i 1970 i publicat el 1974). El següent dos llibres més: *La bella de Thome* (1979) i *Paràbola i clam de la cosa humana* (1974). Tots tres formen un cicle, un bloc unitari, ja que presenten una autèntica "biografia" del poeta, no perquè narri la seva "història personal", sinó perquè defineixen el posicio-

MIQUEL ÀNGEL RIERA, A LA RECERCA DE LA BELLESA HUMANA

nament de l'autor davant el món que li ha tocat viure. Així, en aquests tres poemaris queda condensat tot el pensament del nostre autor.

Per a Miquel Àngel Riera, la condició "humana" és indestruïble de la "belleza". La bella, que l'escriptor cerca aferrissadament, només existeix si està en relació amb l'ésser humana, la "rara anatomia" d'aquest "centaure", meitat àngel i meitat bèstia. D'aquesta manera l'escriptura es converteix en una investigació sobre tot el que ateny l'ésser humà i la seva realitat.

L'interès de Riera per l'humà és absolut, cosa que el du a afirmar que, de l'home, li interessa "fins i tot / la

podridura". Però la seva no és una visió gens idealitzada, ja que el veu

com un animal feroç que cerca fer mal, segons la idea de l'*homo hominilupus*. Per contra, creu que l'amor -concretat en la figura de Nai- és l'única experiència salvadora. En els poemaris següents, *Llibre de benaventurades* (1980) i *El pis de la badia* (1992), cada vegada el poeta sent més aïllat a la vida, reivindicant la condició carnal de l'ésser humà i defugint les mistificacions religioses, que només han causat dolor i infelicitat. Al mateix temps, però, en aquests últims poemaris la preocupació per la mort es va fent de cada vegada més present i més intensa.

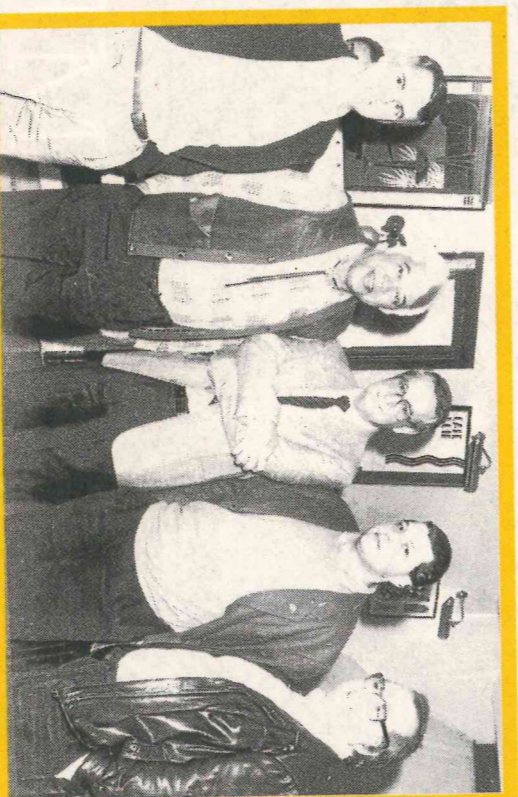
L'interès per l'ésser humà va conduir Riera al conreu de la novel·la-

Entre el 1973 i el 1990 va publicar un total de sis novel·les, que destaquen per la densitat i per l'intens treball d'escriptura: *Fuia i martiri de sant Andreu Milla* (1973), *Mortir quan cal* (1974), *L'endemà de mai* (1978), *Paranorama amb dona* (1983), *Els deus inaccessibles* (1987) i *Mila Flaubert* (1990). Riera concep la novel·la com una investigació, no es tracta d'inventar unes històries i uns personatges, sinó d'anar-los descobrint.

D'aquí que les escriptures (amb l' excepció de *Fuia i martiri de sant Andreu Milla*) sense un guió previ, deixant que els personatges anassin actuant i evolucionant per ells mateixos davant unes situacions i uns estímuls. La tasca del novel·lista havia de ser tan sols anar descobrint els protagonistes i les evolucions dels personatges. La labor de l'escriptor era, per a ell, una feina de recerca i no d'imaginació.

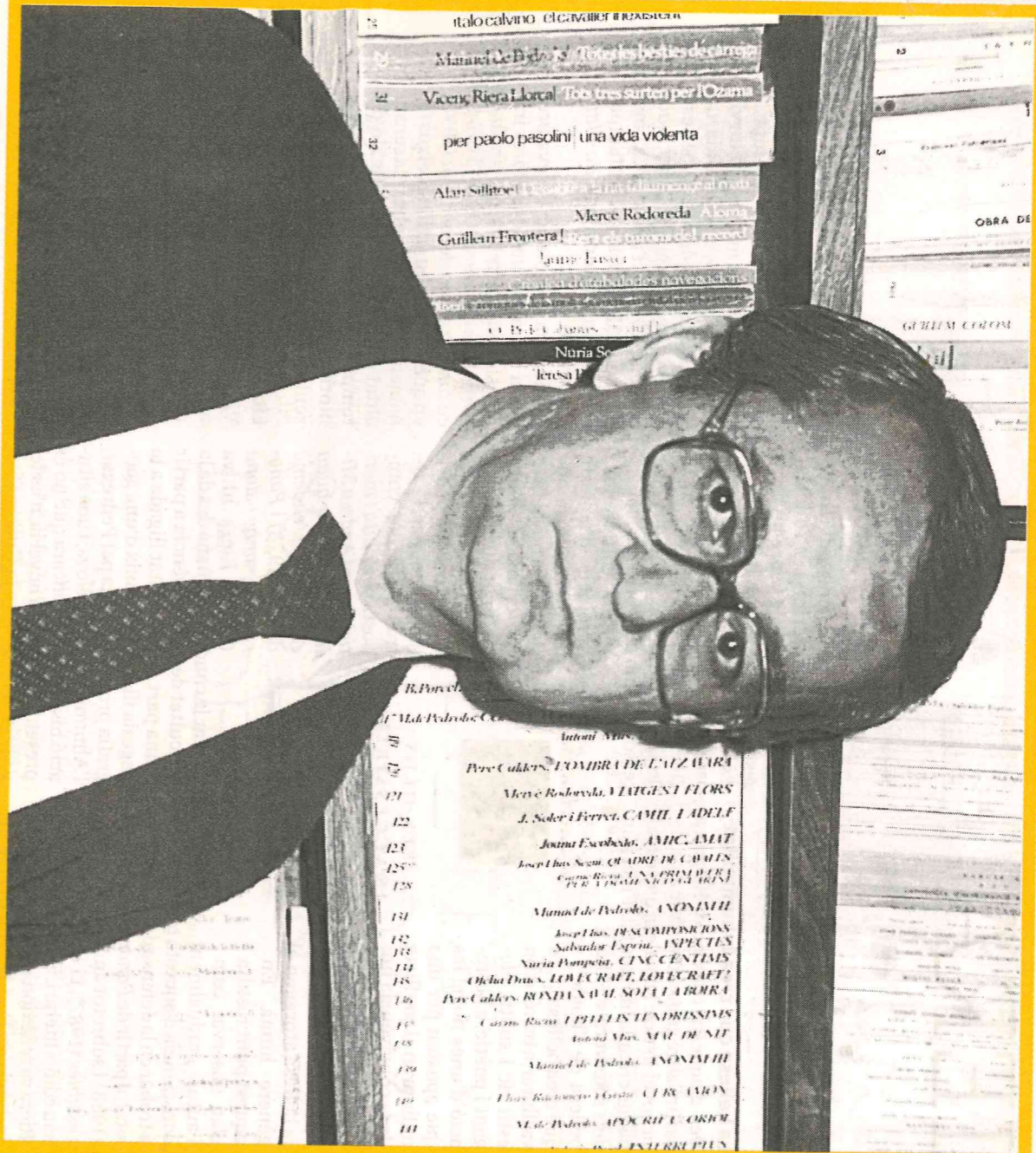
Els racons de l'ànima humana

Concebre la novel·la com una investigació dels racons més recòndits de l'ànima humana, juntament amb l'admiració per l'obra de Marcel Proust, el va dur a emprar el llenguatge com una eina d'exploració. En alguns casos, com a *L'endemà de mai*, fa us de frases complexes, plenes d'incisos i d'oracions subordinades, amb què vol afinar millor el que senten els personatges. Així, les novel·les de Miquel Àngel Riera pateixen sempre d'unes situacions límit, extremes, que duen els protagonistes a haver-se de redescobrir, a si mateixos, per tal de trobar la seva veritat interior. Amb l'excepció

Escriptors manacorins: Bernat Nadal, Guillem d'Efak, Miquel Àngel Riera, Gabriel Galmés i Jaume Santandreu. ARXIU BERNAT NADAL.

ARXIU MIGUEL ÀNGEL RIERA

CONTEMPLAU EL PAÍS SENSE SAGNAR-LO. DEIXAU-NOS SER QUI SOM

PARÀBOLA I CLAM
DE LA COSA HUMANA, 1974

d'Illa Flaubert, totes les novel·les de Riera estan interconnectades. Però en el centre d'aquest cos narratiu, tot donant una personalitat indiscutible a tot el conjunt, hi ha les tres novel·les ambientades durant la Guerra Civil: *Mort quan cal* (1974), *L'endemà de mai* (1978) i *Panorama amb dona* (1983). El marc de la guerra, tot i la fidelitat històrica d'alguns dels episodis que el nostre autor relata, no és plantejat mai per ell amb un propòsit documental; sinó que és l'exemple més proper d'una situació extrema, que posa al descobert la realitat íntima dels seus personatges. Precisament, per descobrir la veritat profunda de cada ésser humà, Riera sovint recorre als monòlegs, que ens mostren les perspectives (i les veritats) diferents de cada personatge. Tanmateix, totes les seves novel·les, tinguin o no lloc durant la guerra, sempre ens mostren

la complexitat de les relacions entre els éssers humans.

Els deus inaccessibles, sense abandonar el tema de la complexitat de l'ànima humana, és una reflexió sobre la bellesa i sobre la relació entre aquesta i la sensualitat. És fàcil endevinar unes connexions entre aquest llibre i els poemaris *La bellesa de l'home* i *Llibre de benaventurades*. Per altra part, *Illa Flaubert* és el fruit de la preocupació de Miguel Àngel Riera per la degradació de la vellesa i de la mort, un captament que és un dels rerefons d'*El pis de la badia* (1992). *A Illa Flaubert*, com també en alguns dels contes de *Crònica lasciva d'una decadència*, reflexiona sobre el pas indeturable del temps i sobre els efectes destructors que té sobre nosaltres, al marge de la capacitat salvadora de la bellesa artística.

Finalment, com una obra paral·lela i diferent —de vegades, sorprenentment distinta i, altres, en canvi, vinculada a les novel·les que anava escrivint— trobam els seus relats breus, aplegats en dos volums: *La rara anatomia dels centaures* (1979) i *Crònica lasciva d'una decadència* (1995). Tal volta estranyarà a alguns lectors trobar-hi un escriptor més lúdic, amb un sentit de l'humor —de vegades, 'humor negre'— que és absent en la novel·lística. Tanmateix, no és difícil veure en aquests relats breus alguns paral·lelismes amb les novel·les.

La bellesa definitiva

Miquel Àngel Riera ens va deixar una obra escrita a consciència, amb la qual cercava obstinadament la bellesa i es proposava indagar en el més profund de l'ànima humana. Un quart de segle després de la seva mort, els llibres de Riera se'ns presenten com un exemple d'obra ben feta, rigorosa, sòlida, tal com ell va pretendre crear-la. El nostre autor creia que l'escriptor havia de tenir un respecte màxim per la literatura i per als lectors i havia d'intentar donar uns llibres 'el més escrits possible': és a dir, treballats amb tota la intensitat i tota la perfecció de què fos capaç. Això implicava no fer concessions a la comercialitat, ni cap tipus de claudicació. Aquest era un compromís estètic compatible amb el propòsit ètic de descobrir la veritat més profunda de l'ànima humana.

Miquel Àngel Riera fou un cercador de la bellesa humana i, amb la que va saber descobrir amb els seus versos i amb les seves històries, va construir un dels monuments literaris més importants del final del segle XX.

Any
Miquel Àngel Riera

Narrador

ILLA RIERA

VICENÇ LLORCA
Poeta i escriptor

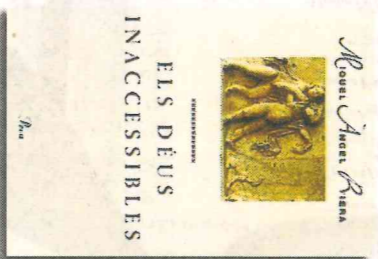
En certa manera, la literatura occidental ha trobat en l'illa l'espai perfecte per projectar bona part de la seva essència. Des de l'itaca de l'*Odissea* a, per exemple, *L'illa del dia abans* (1994) d'Umberto Eco, són molts els arxipel·lags que s'han succeït per expressar la presència de l'ésser humà en el món. Un dels autors que han excel·lit en la construcció de l'illa literària ha estat Miquel Àngel Riera (Manacor, 1930-Palma, 1996).

A la seva darrera obra, *Illa Flaubert* (Destino, premi Josep Pla 1990), va abordar directament el tema de considerar la geografia insular el quilòmetre zero de la condició humana en què assajar aturar el temps i, alhora, en què projectar un àmbit de salvació personal a través de la paraula. De fet, la confiança de Miquel Àngel Riera en la paraula es va revelar ja en la primera novel·la, *Fuita i martiri de sant Andreu Milà* (1973). El protagonista diu en un moment determinat una frase que bé podria considerar-se tot un lema de les seves novel·les: "Sé que una paraula humana em podria salvar". Indubtablement, el conjunt de l'obra rieranca és

en si mateixa una illa on, parafrasejant Carles Riba, la literatura ens fa sentir, si no salvats, salvables.

La bellesa que crea la humanitat

Des d'aquesta convenció, Riera va bastir l'altre gran eix temàtic de la seva novel·lística: la bellesa que és capaç de crear la humanitat. Fidel a un paç de crear la humanitat. Fidel a un paç de crear la humanitat. Fidel a un paç de crear la humanitat. Fidel a un paç de crear la humanitat.

(Proa, 1987)

en aquest punt resulta clau observar com l'autor gradualment va prendre consciència d'aquesta temàtica, fins a trobar en la defensa de la voluptuositat, a partir de *Panorama amb dona* (1983) i sobretot amb *Els déus inaccessibles* (1987), la clau de volta del seu edifici literari. En aquest context, Riera va reflexionar sobre el paper de la gràcia en la vida humana i la impossibilitat d'explicar-la, alhora que hi va reconèixer una fita ètica. Afi-

ma el capellà protagonista d'*Els déus inaccessibles* referint-se a l'adolecent Alexis: "Li vaig veure un altre gest tan bell tant el resultat de segles d'avançar l'ésser humà cap a la pura essència de la gràcia (...)". En les pàgines de l'autor manacorí, les obres de Youcenar i Gide, Mann i Proust ressonen amb una força inusual.

Per comprendre l'evolució d'aquesta illa meravellosa que significa la novel·lística rieranca, es poden distingir dues etapes. La primera se situa entorn del que podríem anomenar la tetralogia Milà, composta per *Fuita i martiri de sant Andreu Milà* (1973), *Mourir quand il faut* (1974), *L'endemà de mai* (1978) i *Panorama amb dona* (1983). Riera hi va tractar la condició humana des de la dificultat de la convivència a partir d'una part de la societat lligada a la pàgina il·lencina; el dibuix d'una geografia pròpia formada pel Pedregar, l'Almònia i la Vinya Nova, i una situació històrica que, encara que no és present a la primera novel·la, n'ésdevé l'eix vertebrador: la Guerra Civil a Mallorca. El primer protagonista, Andreu Milà, duu el lector a un illa

natge familiar que acaba donant nom i sentit a la tetralogia.

En la segona etapa, l'autor va expressar el desig de viure la voluptuositat de l'absolut mitjançant un viatge a l'afirmació, d'una banda, de la necessitat visceral de la bellesa en la vida humana (*Els déus inaccessibles*, 1987) i, d'una altra, a l'instint natural d'aturar el flux temporal per intuir l'eternitat (*Illa Flaubert*, 1990).

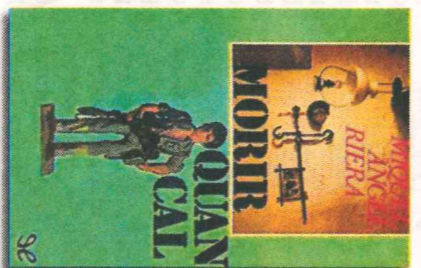
Riera va completar la seva proposta narrativa amb dos llibres impressionants de relats: *L'arxa antonoma dels centaures* (1979) i *Crònica lasciva d'una decadència* (1995) en què, fidel al seu estil i als eixos fonamentals de la seva obra—la sensibilitat en el primer i la reflexió dels temps en el segon—, va diversificar motius i va introduir un exquisit sentit de la ironia i l'humor.

Literatura mallorquina i universal

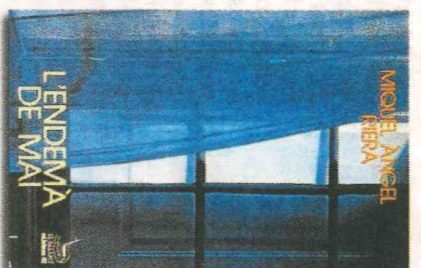
Vint-i-cinc anys després de la seva mort, l'obra de Riera s'erigeix com una de les més importants de la literatura catalana contemporània. Pregonament mallorquina i universal, recull algunes de les línies centrals de la narrativa occidental del segle XX i les projecta cap a nous territoris. Tot parafrasejant el títol que va dedicar al seu admirat Flaubert, és una illa que bé podríem anomenar, en homenatge, Illa Riera.

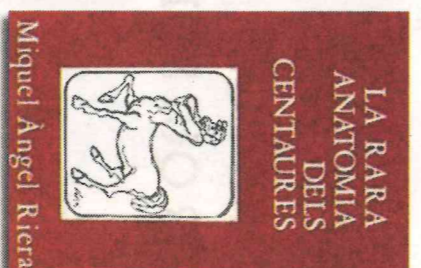
(Moll, 1973)

(Edicions 62, 1974)

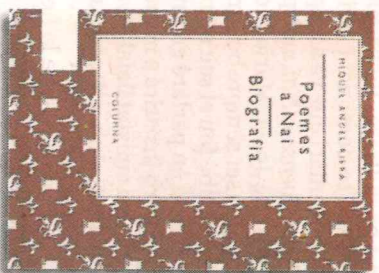
(Edicions 62, 1978)

(Moll, 1979)

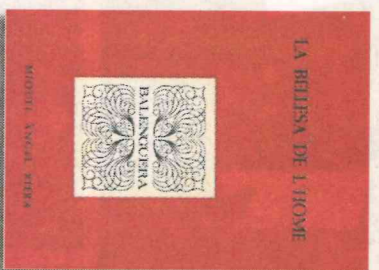
(Destino, 1990)

(Columna, 1965)

(Consell Mallorca, 1974)

(Moll, 1979)

(Edicions del Salobre, 1980)

(Columna, 1992)

XAVIER BRU DE SALA

Escriptor

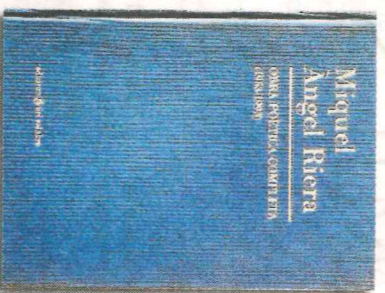
Poques vegades una persona tocada pel deifici o llamp de l'escriptura s'ha enfrontat amb les seves pròpies forces, és a dir, sense l'ajut inestimable de la lectura i interiorització dels precedents, amb l'art més imbatible de tots, que és el de la poesia. Poques vegades un aspirant a poeta s'ha vist forçat per les circumstàncies a prescindir de la tradició, sobretot de la pròpia. Poques vegades ha succeït tal cosa, o si més no poques vegades se n'ha tingut coneixement, ja que els pocs que s'han atrevit a presentar-se desarmats a un tal desigual combat amb les muses n'han sortit tan derrotats, rebolcats i sobretot desmunfats, i no només de cos, que els han fuit per sempre les ganes de tornar a cavalcar per tan perillosos indrets.

El cas de Miquel Àngel Riera, ja només pel fet d'haver-ne sortit incòmode, és doncs singularíssim. I ho és més encara perquè, de manera tan arravatada com intuitiva, va substituir la muntura de la tradició per la del propi jo, un jo indòmit, fogós, dotat d'una impetuosa necessitat de créixer-se a través del fet d'expressar-se. És aquesta, si no l'habitual, potser la millor manera de plantar cara a Madame, batejant-la com si acabés de néixer, perquè de fet acaba de néixer encara que tinguéssim milers d'anys quan el jove agosarat li va atorgar un altre nom, no un sobrenom, sinó un nou origen fet a mida de l'aspirant a poeta. La poesia de Miquel Àngel Riera no s'entén, no val la pena ni tan sols abocar-

EL POETA I ELS SEUS LECTORS, SOLS DAVANT LA POESIA

s'hi, sense partir d'aquest principi, de la nuesa i innocència inicials i del doble atreviment, primer de posar-li un nom, el de Nai, que és sempre, que ho és tot i és mai, i tot seguit de prendre una ambivalent distància inicial que el va salvar i li va obrir l'horizon de la pròpia poesia. Tota la seva obra, gosaria dir que també la narrativa, prové d'aquesta fórmula inèdita, brillant de llum interna i no prestada, capaç de rebotar com un eco dotat de la rara qualitat de no aparagar-se. La fórmula, com totes les magistral, és d'una riquíssima senzillesa que aclapara perquè es troba als antípodes de la poëbra simplicitat: "T'estim, però me'n fot", la desafia en singular combat.

Quin bot tot d'una fins al cim! Quin ensurt per a Madame!, que es pensava que se les sabia totes. Quin vastíssim camp inexplorat que s'ha obert als peus del poeta! *Poemes a Nai* és una obra inangural, el descobriment de la pròpia veu, i ahora constituint eix el punt zentral, la clau de volta de tot el corpus rierià. Cal llegir-lo, doncs, com una cosa a part, contemplar-lo, el llibre, i a través dels versos, el poeta, amb els ulls ineditos i astorats de quan va ser escrit. Sense cap mena d'apriorisme ni de preveenció, perquè tan sols és accessible en tota la seva plenitud, en l'esplèndida maduresa juvenil que destil·la, si el lector es descontextualitza d'època, d'indret, de biografia. No depadres Miquel Àngel Riera ja era, de manera innata, un rebel contra Sainte-Beuve abans de caure admiradíssim als peus de Proust. No debadés, també, haurà de transcórrer un decenni abans que no recuperi l'alè per em-

(Edicions del Salobre, 2004)

prendre la construcció del seu corpus poètic, format pels tres següents llibres, *Biografia*, *La bellesa de l'home*, *Paràbola i clam de la cosa humana*, i clos a mode de dictamen sobre l'inefable amb el *Llibre de Benaventurances*, que en el fons és un mirall polític i secret de *Poemes a Nai*.

Un lloc d'honor

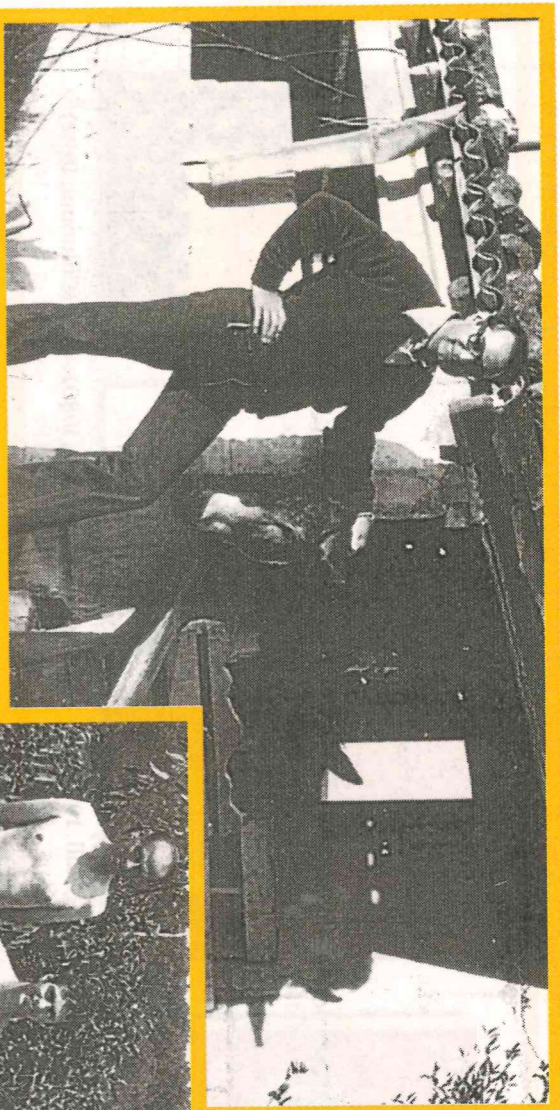
Així com gràcies a la seva prosa solemne, al seu agudíssim sentit de l'observació i a la profunditat de la seva comprensió dels racons dels seus personatges Riera es va obrir pas fins a un lloc d'honor en la narrativa catalana que només Baltasar Porcel va igualar, la seva poesia va passar, no pel calvari ni pel purgatori, sinó per bosc secret de l'ocultació als ulls de gairebé tothom. L'edició de la seva poesia completa tampoc va aconseguir posar-hi remei. Potser més val així, més val que el lector prossegueixi, com el mateix poeta, l'aventura de llegir-lo en solitari, de tu a tu i de cap a cap.

Vaig ser amic, i molt, de Miquel Àngel Riera. I me n'hi vaig fer fent cas a un dels millors consells que he aplicat de tantes bones hores passades amb Salvador Espriu: "No es faci amic de cap escriptor que no admiri, perquè aleshores haurà de triar entre ofendre'l o ser un hipòcrita". A uns anys de la mort de Riera i davant la substitució de la mirada crítica fins a la crueltat, i doncs jeràrquica, que va durar fins a l'esplèndida i benaurada democràcia autonòmica, per la solidarietat literària dels associats en la confraria dels bombos mutus, el lector que gosi desentendre-se'n rebrà si vol, en justa i amistosa compensació, la poesia encara inèdita de Miquel Àngel Riera. —

Any Miquel Àngel Riera

Memòries personals

BERNAT NADAL
Escriptor

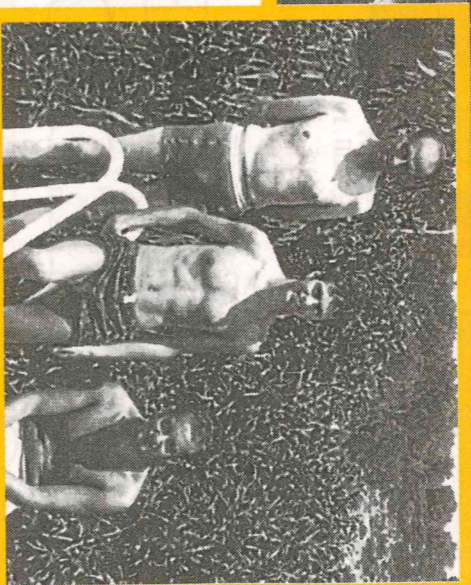
Miquel Àngel Riera, bon poeta i millor novel·lista, va ser molt gelós de la seva intimitat. Així i tot, qualsevol persona podia entrar dins el seu cercle íntim, però hi havia d'anar i trucar a la porta, que sempre obria amb cortesia i bona cara. Dividida el món, per una banda, entre ell, en primer terme, més els seus; i a l'altra banda, amics llunyans, coneguts i alguns no tan coneguts que designava amb un nom: els altres.

Aquell món de la infantesa, entre fascinant i angixant, el va condicionar per sempre. El seu germà Antoni era més actiu, més rebel, el castigaven més. En canvi, en Miquel Àngel no discutia, però si li negaven algun desig o, encara més, si li dirigien paraules de blasme sever, llavors ell mateix es castigava i de passada castigava els pares, els quals al principi aguantaven l'autoritat, però al cap d'un quart d'hora es desesperaven: el mh Miquel Àngel es posava mans plegades, en un racó, amb cara trista i expressió d'expulsat del paradís i no dirigia la paraula a ningú fins que l'autoritat aflluixava. Així, ell trionfava amb aquesta mena de vaga de cap baix i silenci. La tenacitat silenciosa va ser bàsica perquè es disciplinàs dedicant temps i treball a elaborar una obra imprescindible de la nostra literatura.

Però qui eren els seus escriptors més amics? Considerant la relació unidireccional i quasi secreta, podia establir vincles amb molta de gent,

Miquel Àngel Riera en moments d'esbarjo i amistat. A punt d'un bany, amb Blai Bonet i Bernat Nadal.

ARXIU BERNAT NADAL

DE LA INFANTESA A LA MADURESA. ELS AMICS

però eren pocs els predilectes. Parlarem d'alguns. En la seva joventut el va influir Jaume Vidal Alcover, que el va introduir en la literatura castellana i francesa. Varen ser sempre amics, però l'escalfor va anar minvant a mesura que Riera era reconegut i Vidal qüestionat com a novel·lista. Guillem Puerto, un pintor manacorí que es va iniciar a la lectura a causa d'una afecció pulmonar, també va ser-ne contetullà. Solien discutir asseguts en un banc de na Camella de Manacor.

Guillem d'Efak fou amic d'infantesa i la bona relació es va aguantar tota la vida. Eren molt diferents, però ambdós es valoraven l'un a l'altre i varen passar moltes vetlades plegats. D'Efak de vegades l'imitava, però Miquel Àngel sempre el va admirar. De jove, a falta de més llibres, havia llegit molt els escriptors de la Generació del Vint-i-set i també, però menys, els de l'Escola Mallorquina, perquè en els anys cinquanta i seixanta arribaven pocs llibres en català. A Mi-

quel Àngel li interessava el lèxic dels poetes mallorquins, però els trobava massa encarcerats, massa música i poca lletra. Va haver de trobar el seu to personal i arribar el primer poemari que va acceptar de publicar, *Poemes a Nai*, amb prou leg i suport de Josep Maria Llompart, de qui va ser sempre bon amic. Llompart també fou el seu mentor polític. D'això en parlare en un altre assaig. Però insistiré a mencionar una amistat lleial i cordial, tant amb ell com amb n'Encarnació.

Santandreu i Rosselló

Dues persones importants en la seva vida varen ser en Jaume Santandreu i en Pere Rosselló. En un moment donat, els dos eren poetes emergents. Poesia de cavall (com solia dir), en Jaume Santandreu era un escriptor poderós, amb grans matissos, però que s'havia d'arregar un poc. En Pere Rosselló, un jove vell que estudiava filologia catalana, fou primer deixeble de M. À. Riera i després biògraf i editor crític de la seva obra. Hi havia entre ells més que estima. Potser un dels amics més carismàtics va ser Blai Bonet. En Miquel Àngel l'admirava perquè tenia un factor sorpresa en la seva poesia, que era capaç d'arribar al més alt en alguns passatges. En Blai, els darrers anys de vida, es va posar gelós del reconeixement públic de Riera i, encara que mai no varen perdre l'amistat, la veritat és que l'enveja el va dur a fer i dir coses inacceptables.

D'entre aquesta colla d'amics, Miquel Àngel augurava un futur literari a Pere Rosselló. Afirmava que el savi era Jaume Vidal. El símbol de la generació era Pep Llompart. Però el bo era Guillem d'Efak... si arribava a escriure l'obra. Altres, com Xavier Bru de Sala, Vicenç Llorca i Sebastià Alzamora eren persones de qui deia que tenien intel·ligència literària, els admirava, però no s'atrevia, davant mi, a imitar el seu futur.

Va ser obligat per la família a estudiar dret, quan ell desitjava cursar lletres. En acabar la carrera va obrir una gestoria. L'oficina no era més que un dormitori de cals seus pares en el qual havien obert un portalet que sortia al carrer d'Arta. Però ell va saber separar sempre la seva professió i la seva gran afecció: la literatura. D'això, en va fer religió. —

LA BELLESA DE L'HOMÉ S QUE CREA BELLESA

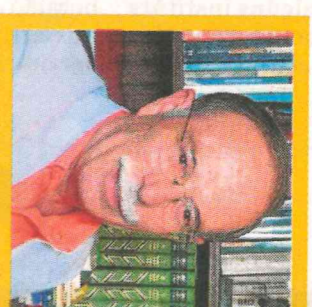
"LA BELLESA DE L'HOMÉ", 1979

"ÉS MOLT DIFÍCIL SER, COM RIERA, GRAN POETA I GRAN NARRADOR ALHORA"

Vidal Ferrando proposa un exercici per fer tant amb la poesia com amb la prosa de Miquel Àngel Riera: "Intentau trobar-hi un defecte formal, us serà ben difícil". I subratlla: "També és molt difícil ser gran poeta i gran narrador alhora, i ell ho era". Vidal Ferrando lamenta que no es correspon el reconeixement que va tenir en vida amb el que té ara. "La seva obra és extraordinària, sòlida, d'una qualitat immensa".

ANTONI VIDAL

ESCRIPTOR

PONÇ PONS

ESCRIPTOR

"RIERA ÉS L'ELEGÀNCIA CULTURAL I HUMANA"

Ponç Pons és una de les poques persones que comparteix espai a una foto amb Riera i Huguet. Del manacorí destaca: "Miquel Àngel Riera és l'elegància cultural i humana. La profunditat i el rigor, la recerca estilística de la veritat, l'escriptura encarnada de la condició humana, el poeta de "T" estim, però me'n fot', i el record que la bellesa de l'home és que crea bellesa. Un dels grans".

"ÉS EL NOSTRE FAULKNER, MESCLAT AMB PROUST"

Pons Alorda confessa que, quan el 2008 Edicions del Salobre va publicar l'obra narrativa completa de Riera, el va deixar "fascinat, seduit. És un dels millors prosistes que tenim, és el nostre Faulkner, mesclat amb Proust". Destaca especialment el llibre de relats *La rara anatomia dels centaures* i la novel·la *Morir quan cal*. "Es un narrador formidable, èpic, esplèndid".

JAUME C. PONS

ESCRIPTOR

ANTÒNIA VICENS

ESCRIPTORA

"EL SEU SOMRIURE EXPLICA L'OBRA: PROPER PERÒ AMB UN SECRET"

"En Miquel Àngel Riera has de cercar una doble intenció sempre, i això m'encanta", diu Antònia Vicens. El va conèixer bé i el defineix com a "entranyable, subtil i elegant. El seu somriure explica l'obra: proper però amb un secret. La seva era aquella poesia que llegiem d'amagats perquè amagava la doble cara del cos i de l'ànima. En temps de puritanisme, ell parlava del cos".

"TÉ NOVEL·LES MONUMENTALS QUE S'HAN DE RECUPERAR"

El reivindicava sobretot en la narrativa. L'escriptor Sebastià Portell no dubta a confessar-ho: "Miquel Àngel Riera em fascina, és un dels grans novel·listes que tenim. Té obres monumentals -Els déus inaccessible és una raresa deliciosa. L'endemà de mai és d'un gran tremendisme-, i malauradament molts dels títols no estan al nostre abast. S'han de recuperar".

SEBASTIÀ PORTELL

ESCRIPTOR

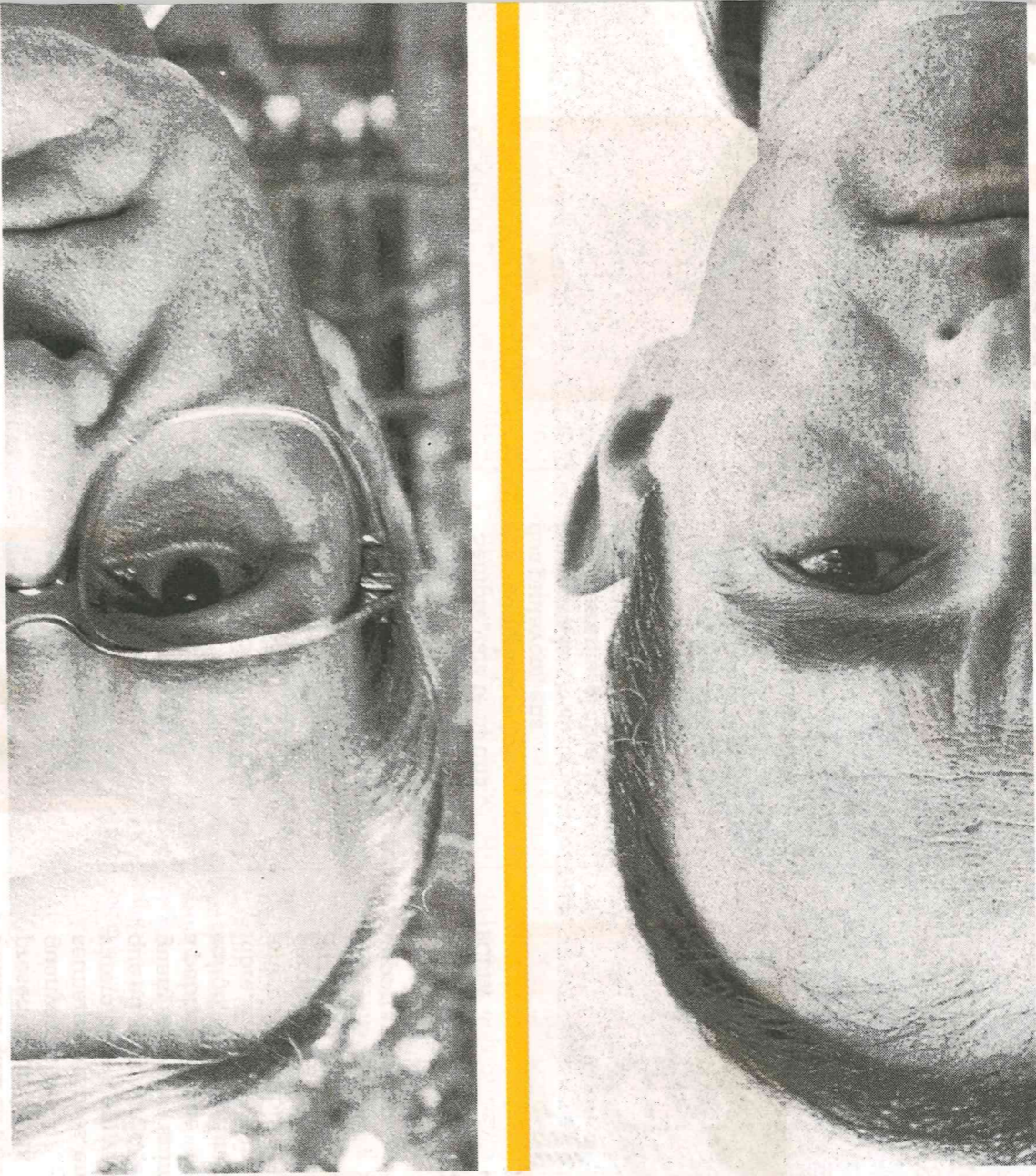
RIERA I HUGUET, A LA TEULADA DEL SEGLE XX

SEBASTIÀ ALZAMORA

Escriptor

Va ser el mestre Joan Triadú (de qui enguany, per cert, es commemora el centenari del naixement) el que va definir el segle XX com el Segle d'Or de la literatura catalana. Ho va fer amb tota la intenció: no tan sols per subratllar la qualitat i la diversitat de la literatura escrita en català durant el segle passat, sinó per destacar també, al mateix temps, la duresa de les condicions en que aquesta literatura va ser escrita. Havent perdut la Guerra Civil, havent hagut de suportar la prohibició, la censura i la persecució de tot allò que tingués a veure amb la llengua catalana, amb molts d'escriptors a l'exili, o vivint aquí però condemnats a l'ostracisme i la invisibilitat, és realment impressionant que la literatura catalana no tan sols tingués continuïtat durant el segle XX, sinó que la tingués amb el nivell d'excel·lència que tots coneixem.

I és que, quan parlem de condicions dures i d'adversitats, tot d'una ens venen al cap la guerra i la dictadura franquista, però, en realitat, la literatura catalana no ha conegut, en tot el segle XX i el que duim del XXI, cap moment veritablement propici: ni tan sols durant la Segona República ni en l'actual període democràtic, Espanya mai ha volgut reconèixer plenament, ni de bon tros, la diversitat lingüística i cultural que existeix dins el seu territori. La literatura catalana mai ha tingut un estat a favor: ben al contrari, l'estat dins el qual aquesta literatura es produeix, que és l'estat espanyol, en el pitjor dels casos ha treballat amb tots els seus mitjans per mirar d'aconseguir que aquesta literatura desaparegués, juntament amb la llengua amb que s'expressa. I en el millor dels casos, com ara mateix, la literatura té i li gira l'esquena: evidentment, la literatura escrita en català, en euskera o en galleg mai seran "literatures espanyoles", perquè de "literatures catalanes" són.

sistir, i de fer-ho gairebé contra tota lògica, era adquirir un compromís que, vist amb la perspectiva d'ara, mereix respecte i admiració.

Fer-ho, a més, sense tenir a penes contacte amb la comunitat literària i cultural, vivint en llocs tan absolutament perifèrics com Manacor i Campos, fa que el valor d'aquest compromís creixi encara una mica més. Miquel Àngel Riera va començar escrivint en castellà poemes amorosos, que imitaven referents de la Generació del 27 com Pedro Salinas i Vicente Aleixandre. Després va decidir que havia d'escure en català i es va estrenar amb *Poemes a Nat*, un dels llibres de lírica (amorosa, també) més lluminosos del segle XX, una col·lecció de poemes no gaire llarga, però sí enlluernadora, que expressa l'experiència de l' enamorament de manera brutalment subtil, si se'm permet l'oximoron. Després van venir un seguit de novel·les denses, complexes, exigents, d'un valor literari equivalent a l'ambició amb que van ser escrites.

Damian Huguet, per la seva banda, tria (de l'inacabable repertori d'estímulis que ofereix el segle XX) la via difícil, artíscada i incerta que li proposen les avantguardes dites històriques, i més concretament les avantguardes llatinoamericanes (César Vallejo, Vicente Huidobro, Lzama Lima) i la francesa (André Breton, Paul Eluard i tot el que envolta o es deriva del *big bang* que va suposar el surrealisme). També l'avantguarda catalana, que aprenen sobretot d'Antoni Tapies, Joan Brossa i el grup Dau al Set; i, per descomptat, Joan Miró, que el remeté a Paul Klee i Max Ernst. A tot això, hi hem d'afegir encara la revolució filmàtica del cinema europeu que li era coetani: la *Nouvelle Vague* francesa i el neorealisme italià, a més de Buñuel i altres francitradors espanyols, i algunes lites del cinema clàssic americà.

Escriptors complementaris

El resultat són dos escriptors de primera línia, que dialoquen amb el seu temps de la manera que ho fan els artistes que són conscients de construir una obra rellevant. Considerar-los menors, o negligir-los, seria el típic comportament d'un sistema literari problematitzat, en què domina la idea de la cultura entesa com una espècie de

No cal allargar-s'hi: la qüestió és que allò s'expressa en castellà.

Si intentem imaginar-nos la literatura catalana del segle XX com una casa, Mallorca hauria aportat alguns autors als fonaments: Miquel Costa i Llobera i Joan Alcover, sens dubte, i també pensadors com Gabriel Alomar i Miquel dels Sants Oliver. L'Escola Mallorquina seria una esplèndida pastera dins el corral del noucentisme; Bartomeu Rosselló-Pòrcel, un dels múltiples pilars de la modernitat. Blai Bonet és una parell mestre, Josep M. Llompart és una finestra que fa entrar llum a les tantes. Hi ha autors que són canals que fan córrer l'aigua, d'altres són voltes o parets mitgeres. Joan Mascaó Fornés seria una planta rarsissima, arribada de confins remots. Així podríem continuar molta estona. Huguet i Riera són parts importants de la teulada, del capell de la casa: dos autors que ens salven de la intempèrie, ens protegeixen del mal temps i ens donen salut i anys per viure. Sense ells, tota la casa es convertiria de cop i volta en un solar inhòspit i sense futur. En termes nietzschians, Riera seria l'apol·líni i Huguet el diomista: és possible, però això no tan sols no els enfronta, sinó que els fa complementaris. En benefici de tots nosaltres, els seusafortunats lectors.

qual pertany en contra.

Escric això perquè (a banda de l'atzar funest d'haver mort a penes amb vint-i-quatre hores de diferència, ara fa vint-i-cinc anys) aquest context d'opressió i d'odi contra la llengua i la cultura és el que uneix dos escriptors en principi tan diferents l'un de l'altre com Miquel Àngel Riera i Damia Huguet. Cada dia em mereixen més admiració tots aquests escriptors que, havent pogut triar expressar-se tranquil·lament en castellà (tothom ho hauria engegat a fer-hi), van escollir fer-ho en català en moments vertiginosament foscos, quan era raonable pensar que allò que escriuissin en aquest idioma estava destinat, literalment, a no anar enlloc, a ser llegit per ningú o quasi ningú. Prendre la decisió de re-

Damia Huguet i Miquel Àngel Riera, dos mons diferents units per la decisió de manifestar-se en català en temps hostils. FONS DAMIA HUGUET / FONS MIQUEL ÀNGEL RIERA

L'AMOR, LA TERRA, LA PARAULA, LA IDENTITAT

BEL BUSQUETS

Vicepresidenta del Consell i consellera de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística

Damia Huguet i Miquel Àngel Riera, dos escriptors units per sempre el juliol del 1996, quan varen morir amb un dia de diferència, s'han retrobat enguany gràcies a la Fundació Mallorca Literària, que ha impulsat un any dedicat a ambdós amb l'objectiu de reivindicar i difondre la figura i l'obra de dues de les firmes més destacades de la literatura en català a Mallorca.

Així, els seus versos ens han acompanyat en visites guiades, obres de teatre i recitals. A més, han arribat a alguns instituts de Mallorca, gràcies a les activitats que ofereix la Fundació Mallorca Literària als centres educatius. També cal destacar l'es-

trena del documental *Ca meva amb arbres*, dedicat a Damia Huguet. Tot amb l'objectiu que els textos de Riera i d'Huguet arribin, en diferents formats i d'una manera transversal, a lectors i lectores nous que s'enamoren de la seva obra com ho hem fet nosaltres i puguin ser-ne missatgers. Perquè s'escampi cada vegada més, conquereixi cors nous i contribuir, així, que passi de generació en generació.

Es evident que tot això no hauria estat possible sense la col·laboració de les famílies Huguet-Ballester i Riera-Vallès i del comissari d'aquesta efemèride, Sebastià Alzamora, a qui estam ben agraïdes i a qui estenem la mà per continuar treballant en aquest

sentit. Perquè volèm que siguin coneguts, però també anar més enllà i que restin com a autors sempre de referència, disponibles a les llibreries i a les biblioteques, presents en els programes educatius. Continuarem fent feina en aquest sentit, amb la convicció que un poble que estima i conserva la seva cultura és un poble cohesionat i amb un futur esperançador.

Podríem dir que 25 anys després de la mort dels dos autors, els versos d'Huguet i de Riera floreixen per fer-nos gaudir de la cultura i la literatura. Hem cuidat la llavor sembrada i veïarem perquè aquesta flor de la paraula sigui cada vegada més forta i reconeguda, perquè nosaltres també som de call vermell.